

ΜΑΡΩ ΒΑΜΒΟΥΝΑΚΗ

Το μωρό
της Λιούμπα

ΝΟΥΒΕΛΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το μωρό της Λιούμπα**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Μάρω Βαμβουνάκη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Jenny Fay, *Be Still*, ελαιογραφία, ιδιωτική συλλογή

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Μάρω Βαμβουνάκη, 2025

© Πίνακα εξωφύλλου: Jenny Fay/www.jennyfay.co.uk

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2025

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2025

ISBN 978-618-01-5940-0

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Since 1979

Head Office:

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr

psychogios.gr

ΜΑΡΩ ΒΑΜΒΟΥΝΑΚΗ

Το μωρό
της Λιούμπα

Πρώτο μέρος

Ο πατέρας μου μου είναι άγνωστος. Κανείς δε μου μίλησε ποτέ γι' αυτόν. Κανείς δεν ήξερε ποιος είναι, ούτε καν η μάνα μου που, απ' ό,τι είπε, εκείνοι που τη βίασαν στα δεκάξι της ήταν άγνωστοι, περίπου τέσσερις ή πέντε, όχι από το δικό μας χωριό. Από εκείνον τον βιασμό η μάνα μου έμεινε έγκυος. Δε με έριξε γιατί η γιαγιά μου ήταν θεοσεβούμενη και θεωρούσε ασυγχώρητο έγκλημα την άμβλωση. Τα όσα μας συμβαίνουν είτε τα στέλνει, είτε τα επιτρέπει ο Θεός, και έχει τον λόγο Του, πόσο περισσότερο άμα έρχεται στην κοιλιά μιας γυναίκας ένας καινούργιος άνθρωπος. Το πέρασε και στην κόρη της το ακλόνητο πιστεύω της και τον σεβασμό στον Θεό, κι έτσι οι δυο γυναίκες, μάνα μου και γιαγιά, αποδέχθηκαν τη μοίρα τους παθητικά σαν πληγωμένες περιστερές. Γεννήθηκα Μάιο, όταν η φύση ένα γύρο βγάζει πράσινο χνούδι από τις λάσπες, αλλά υπάρχουν πάντα και χιόνια εδώ κι εκεί. Κηλίδες από χιόνι θυμάμαι πάντα στην πατρίδα μου, οι άσπρες λίμνες, μια χώρα σαν λεοπάρδαλη με αλλιώςτικά από το ζώο χρώματα. Από πάνω μας τα Καρπάθια Όρη είναι τρομαχτικά. Θα είναι από τα πιο σκουρόχρωμα βουνά του πλανήτη, και δεν είναι τυχαίοι οι σκοτεινοί θρύλοι που εμπνέουν στους ραψωδούς και στους άλλους γραφιάδες. Μικρή τα κοίταξα για ώρα, με ανασηκωμένο το κε-

φάλι, ανασηκωμένο το πιγούνι μου και, δεν ξέρω γιατί, έλεγα μόνη μου και σιγά: «Ο πατέρας μου!»

Ούτε τώρα μπορώ να το εξηγήσω. Λέω πως επειδή είναι τρομαχτικά αλλά και συνάμα ακούνητα, σταθερά, δε φεύγουν να σε εγκαταλείψουν ποτέ, γι' αυτό το λέω. Σε προφυλάσσουν από χειρότερο κρύο και τα παλιά χρόνια από εχθρούς. Και τώρα από εχθρούς σαν να σε προφυλάσσουν. Τα Καρπάθια Όρη δε βιάζουν κοριτσάκια δεκαεξάχρονα.

Τη μάνα μου τη λένε Σόνια. Η γιαγιά μου σταμάτησε από νωρίς το σχολείο, αλλά της έμεινε η συνήθεια να διαβάζει πολλά βιβλία, ιστορικά και μυθιστορήματα. Αν μπορούσε, αν είχε τον χρόνο, όλη μέρα και όλη νύχτα θα διάβαζε. Τίποτε άλλο δεν την ευχαριστούσε· τραβούσε την αγελάδα μας προς το πλάτωμα να βοσκήσει και με το άλλο χέρι κρατούσε ένα βιβλίο και διάβαζε.

Το χωριό μας είναι πάμφτωχο, σαν μαδημένο απ' τον βοριά σπουργίτι, αλλά έχει βιβλιοθήκη. Μικρή, σε μια παλιά αποθήκη, όμως εκεί βρίσκεις βιβλία αρκετά. Λένε πως τούτη τη μικρή βιβλιοθήκη την ξεκίνησε ένας παλιός ιερέας, που από χρόνια τώρα δε ζει, αναπαύθηκε. Είχε μεγάλη αγάπη στη μελέτη, στα βιβλία, και ήταν βέβαιος ότι ο άνθρωπος μόνο με τη γνώση αλλάζει και γίνεται πιο φωτεινή η ψυχή του, ανοίγει ο λογισμός του ορίζοντας. Πως τα αναγνώσματα και η τυπογραφία είναι μεγάλο δώρο εκ Θεού, προκειμένου να γίνουν πιο άνθρωποι οι άνθρωποι.

«Ο καλός άνθρωπος που διαβάζει γίνεται καλύτερος», κήρυττε.

«Ο κακός, γέροντα;» τον ρωτούσαν.

«Ο κακός δεν ξέρω. Μπορεί να φωτιστεί από βιβλίο κι ο κακός».

Μάζεψε τα πρώτα βιβλία από ανθρώπους του χωριού μας, τους λίγους που διάβαζαν, αλλά και των μεγαλύτερων χωριών πιο πέρα, έφτασε με κάρρα στην πολιτεία και ζητούσε από εδώ κι από εκεί, «ο ζητιάνος των βιβλίων» τον έλεγαν και τον γνώριζαν σε μεγάλη ακτίνα στη Μολδαβία. Έβαψε την αποθηκούλα που είχε μείνει άχρηστη κι έφτιαξε ράφια με τη βοήθεια ενός ξυλουργού που προσφέρθηκε, αν και αγράμματος. «Να διαβάζουν τα εγγόνια μου βιβλία», έλεγε κι αυτός και συμφωνούσε με τον ιερέα, που ονόμαζαν όλοι σε μεγάλη ακτίνα στη Μολδαβία: «ο ζητιάνος των βιβλίων».

Πλάι στην πανάρχαια εκκλησία που τώρα δε λειτουργεί –έχει πέσει ο τρούλος από σεισμό–, βρίσκεται ταπεινός ο χώρος της βιβλιοθήκης, που ήταν πρώην αποθήκη για τον επιτάφιο, την κολυμβήθρα, τα εξαπτέρυγα, τα άμφια. Ποτέ δεν ξαναφτιάχτηκε η τεράστια τρύπα του τρούλου, γκρεμίστηκε και η τοιχογραφία του Παντοκράτορα, πέθανε και ο τελευταίος υπέργηρος παπάς, κανείς δε νοιάστηκε να την επιδιορθώσει, ο κόσμος, όποιος πιστεύει, μπορεί να πηγαίνει σε ναό άλλου χωριού ή να προσεύχεται στο σπίτι του. Ο Θεός, αν τον πιστεύεις, παντού είναι.

Οι γιαγιάδες είχαν πολλές εικόνες. Η γιαγιά μου δίπλα στο τζάκι της κουζίνας έστησε εικονοστάσι θαυμάσιο, οι περισσότερες εικόνες ήταν χάριτες και κολλημένες στον τοίχο με ξεραμένο ζυμάρι. Άμα δεν είχαμε λάδι για το καντήλι, η γιαγιά μου έλεγε ότι οι φλόγες στο τζάκι είναι το καλύτερο μανουάλι με κεριά. Το βλέπει λέει στο πρόσωπο της Θεοτόκου που με τις φλόγες χαμογελά.

Διάβαζε λοιπόν πολύ η γιαγιά μου, ήταν απ' τις καλύτερες πελάτισσες της βιβλιοθήκης μας, και το Σόνια το έδωσε όνομα στη μαμά μου αφού το πήρε από το *Έγκλημα και Τι-*

μωρία του μεγάλου Ρώσου. Έτσι έλεγε τον Ντοστογιέφσκι, ο μεγάλος Ρώσος, καμιά φορά σταυροκοπιόταν όταν τον ανέφερε. Είπε λοιπόν πως πλάσμα πιο καλό και αγαθό από τη Σόνια, που αγάπησε με θυσίες τον φοιτητή Ρασκόλνικοφ, δε συνάντησε σε βιβλίο, μακάρι η κόρη της να της μοιάσει γιατί η καλοσύνη είναι δύναμη. Ήταν αδύνατο μωρό η μαμά μου και έπρεπε να πάρει βάρος, να δυναμώσει, να αντέξει τη ζωή που είναι πάντα σκληρή, να τη λένε Σόνια.

Έμένα με βγάλανε Λιούμπα, Λιουμπόβ, Αγάπη, δηλαδή. Πάλι η γιαγιά το διάλεξε για να ξεορκίσει το μίσος προς τον βιαστή άγνωστο πατέρα μου, τον έναν από τους τέσσερις πέντε. Με βάφτισε κάποιος περιοδεύων παπάς με σταχτί μπαλωμένο ράσο στο βάθος του δάσους, στο ρυάκι που περνά από εκεί. Τόσο δα ρυάκι, στενό σαν φίδι, Ιορδάνη Ποταμό το λέγαμε.

Στον Ιορδάνη Ποταμό έμαθα αργότερα να κολυμπάω, να πλατσουρίζω δηλαδή, γιατί δεν ήταν πραγματικός ποταμός με βάθος. Αργότερα, στο Βουκουρέστι όπου σπούδαζα, πήγαινα να κολυμπώ σε δημόσιες πισίνες, μου άρεσε ιδιαίτερα το υγρό στοιχείο, γιατί σε ανασηκώνει από ό,τι βάρος κουβαλάς. Από πέτρα σε αλλάζει φτερό πουλιού να πλέεις.

Άμα έγινα ενός έτους παιδάκι, ενός χρόνου και κάτι μηνών, η μάνα είπε πως πρέπει να πάει να βρει δουλειά. Στα δεκαοχτώ της ήταν σαν κούκλα ψεύτικη κι ας μη γελούσε με την καρδιά της ποτέ. Μα ούτε οι κούκλες γελούν, μανούλα, θα της έλεγα αργότερα που πάλι ποτέ δε γελούσε. Χαμογελούσε όμως, άμα με κοίταζε χαμογελούσε. Πότε γλυκά, πότε πικρά, την καταλάβαινα τη διαφορά από μωρό. Η μάνα μου ήταν η ευτυχία μου, η γιαγιά ήταν η ζωή μου. Άντρας κανείς δε θυμάμαι να υπήρξε στο σπίτι μας. Ούτε πατέρας, ή θείος,

ή παππούς. Κάποιοι θείοι έφυγαν μετανάστες σε άλλα κράτη και πότε πότε έστελναν σοκολάτες και καραμέλες στα αντίψια τους. Εμείς τα μικρά τα κοιτάζαμε και τα θαυμάζαμε τόσο πολύ αυτά τα ωραία και στο τύλιγμά τους ζαχαρωτά που δεν ήμασταν σίγουρα αν επιτρέπεται να τα φάμε. Μήπως τα έστελναν για μπιμπελό; Στο σπίτι μας με τον αυλόγυρο, τα δυο ψηλά δέντρα και τη μια αγελάδα ζούσαμε μονάχες μας οι τρεις μας.

«Καλύτερα!» έκανε η γιαγιά. «Άντρα καλό εγώ ποτέ μου δεν είδα», πρόσθετε. «Στη ζωή μου μόνο για κακό στάθηκε ο κάθε άντρας».

Δεκαοχτώ χρόνων η μαμά έπρεπε να δουλέψει. Άρρησε κιάλας. Όλα τα κορίτσια της περιοχής δούλευαν ή ξενιτεύονταν στην Ευρώπη, την Αμερική, κάποια πήγανε μακρύτερα, στην Αυστραλία. Δυο πράγματα μπορούσε να κάνει εδώ μια κοπέλα που δεν ήξερε πολλά γράμματα, καθαρίστρια στο εργοστάσιο ή σερβιτόρα σε μπαρ στην πολιτεία. Τι γράμματα να ξέρουν; Δεν είχαμε παρά μονοθέσιο δημοτικό μίλια πιο πάνω. Η διαφορά στους μισθούς ανάμεσα σε καθαρίστρια και κοπέλα σε μπαρ ήταν πολύ μεγάλη, και η μάνα μου πανέμορφη, σαν κούκλα ψεύτικη όπως είπα. Θα μαραινόταν η ομορφιά της αν σφουγγάριζε όλη μέρα στο εργοστάσιο, που βρισκόταν πιο πέρα, στην απότομη ανηφόρα και στο άγονο πλάτωμα, θα πρόσβαλε τέτοιο δώρο του Θεού. Γιατί η ομορφιά είναι δώρο, σε βοηθά να καλοπαντρευτείς, να εργαστείς, να ζήσεις τον εαυτό σου και τους δικούς σου που νοιάζεσαι. Αμαρτία να τη χαλάς, Σόνια μου!

Τέτοια της έλεγε και την πιλάτευε να πάει στο μπαρ, που δουλεύει κι εκείνη, μια ξαδέρφη της, και η μάνα μου έτρεμε τις αμαρτίες.

«Είναι αμαρτία λες, Μαρίνα, να μην προσέχω τα κάλλη μου;» ρωτούσε ειρωνικά.

«Μεγάλη αμαρτία σου λέω, κάτι σαν αυτοκτονία μισή».

«Να πάω, μάνα;»

«Να πας! Ο ήλιος δε λερώνεται ούτε απ' τις λάσπες», απάντησε η γιαγιά μου.

Το πίστευε πως, ό,τι κι αν έκανε, η μάνα μου είναι και θα είναι αγνή. Δεν είχε άδικο η γιαγιά, από την αγνότητά της την έσφαξαν, σαν το αρνάκι.

Α μάνα μου έφυγε με το λεωφορείο για το Βουκουρέστι. Έκλαιγα όπως τη χαιρετούσα στον σταθμό, αλλά εκείνη χαμογελούσε για να μου δείξει πως τίποτα κακό δε συμβαίνει, για καλό γίνεται που πάει, να μη φοβάμαι, να μην κλαίω, σε έναν μήνα θα γυρίσει να με δει και θα μου φέρει ένα σκυλάκι γούνινο.

«Εσένα θέλω», της έλεγα. Δε μιλούσα ακόμη καθαρά, αλλά αυτό εννοούσα κι απαντούσα με άναρθρες κραυγές στα λόγια της που τα καταλάβαινα. Βάλαμε και τη φωτογραφία της κορνιζωμένη στο εικονοστάσι, έβγαλε μια θαμπή φωτογραφία πεθαμένου θείου από την ξύλινη κορνίζα και έβαλε τη φωτογραφία της μαμάς μου που έμοιαζε με ηθοποιό του σινεμά. Ο θαμπός θείος ήταν ο μικρός αδελφός της γιαγιάς μου, που μου έλεγε πως τον θυμάται σαν τον καλύτερο, τον πήρε μωρό στην αγκαλιά και πιο πολύ η ίδια τον μεγάλωνε, ήταν το κουντάκι της και η ψυχή της, του έμαθε να γράφει τα πρώτα του γράμματα και να παίζει με ένα κάτασπρο κουνέλι, παιχνίδι που τον ξετρέλαινε. Όμως κι εκείνος σκληρά φέρθηκε. Έφυγε στην Αμερική πολύ νέος, ακολουθώντας έναν γείτονα, έστειλε κάποια γράμματα και φωτογραφίες στην αρχή από το Σικάγο, φωτογραφίες που έδειχναν πως έφτιαξε τη ζωή του κι αγόρασε ωραίο σπίτι αμερικάνικο, αλλά γρή-

γορα την ξέχασε και δεν της ξαναέγραψε ποτέ τι κάνει. Δεν ήθελε τίποτε αυτή να της στέλνει αλλά να της γράφει τι κάνει και πως τη θυμάται. Η γιαγιά άρχισε τότε να διαβάζει ένα καινούργιο βιβλίο που πήρε απ' τη βιβλιοθήκη πλάι στον τρύπιο ναό. Το έλεγαν *Η γέφυρα των στεναγμών*, αν δεν κάνω λάθος. Πού να θυμάται ένα μωρό τους τίτλους βιβλίων! Το θυμάμαι όμως αυτό με τους στεναγμούς, γιατί η γιαγιά διάβαζε και ξαναδιάβαζε τα ίδια, έπειτα από καιρούς μού το έδειξε και είπε: «Αυτό διάβαζα άμα έφυγε για το Βουκουρέστι η δόλια η μανουλίτσα σου».

Αναστέναζε κι η γιαγιά και όλο τα έβαζε με τη φτώχεια του τόπου μας, που διώχνει τα παιδιά και τα σπλάχνα του μακριά, ενώ εκείνα αγαπούν πολύ την πατρίδα και δε θέλουν να την αφήσουν, να πάνε ξένοι στα ξένα. «Αχ αχ», έκανε η γιαγιά μου, πιο πολύ από όταν έφυγε με το λεωφορείο η μαμά.

Με τα διαβάσματα της γιαγιάς αγάπησα κι εγώ τα βιβλία. Η μαμά μου, όταν ερχόταν να μας δει από το Βουκουρέστι, πάντα μου έφερνε δώρα. Όσο ήμουν μικρούλα, κούκλες και παιχνίδια και σύντομα ξεκίνησε να φέρνει βιβλία που διαβάσαμε μαζί. Κι εκείνη αγαπούσε το διάβασμα, μαθημένη απ' τη γιαγιά μου, και επιθυμούσε να με κάνει και μένα καλή αναγνώστρια. Διάβαζε με υπέροχο τρόπο, έκανε μιμήσεις, αλλιώτικες φωνές κι άλλους ήχους για να ακούγεται ζωντανή η ιστορία, σαν σινεμά, ώστε να με εντυπωσιάζει. Ήταν απ' τις καλύτερες ώρες μας αυτές. Γελούσα δυνατά, με την καρδιά μου, όταν παρίστανε ζωάκια, κι εκείνη χαμογελούσε τρυφερά.

«Δεν υπάρχει ωραιότερο ταξίδι από το βιβλίο, Λου», μου έλεγε. «Και το πιο σπουδαίο είναι πως όποιος αγαπήσει τα βιβλία φοβάται λιγότερο τη μοναξιά σε όλη τη ζωή του. Πολύ καλά παθαίνει μια γυναίκα που τρομάζει να μείνει μόνη,

κάνει παρέες ακατάλληλες, άσχημες πράξεις, γιατί θέλει να μην την απομακρύνουν οι παρέες της. Τα βιβλία να σου γίνουν πιστοί φίλοι, Λου. Κι εγώ διαβάζω τώρα στο Βουκουρέστι: άμα δεν εργάζομαι, ανοίγω τα βιβλία μου και βυθίζομαι. Και έχω αλλάξει, έχω δυναμώσει, κι ας το ακούς παράξενο».

«Δεν το ακούω παράξενο, μανούλα. Αγαπώ τα βιβλία κι όσο τα διαβάζω τα αγαπώ περισσότερο. Μια μέρα θα γίνω σαν τη γιαγιά!»

«Τη γιαγιά καμιά μας δε θα τη φτάσει στο διάβασμα, εί-
ναι σαν να αναπνέει τις σελίδες. Το έχεις προσέξει;»

Γέλασα, και η γιαγιά από μέσα είπε πως μας ακούει που την κοροϊδεύουμε.

Όσο μεγάλωνα, έφερνε να μου διαβάζει ιστορίες απ' την Αγγλία, μεταφρασμένες στα ρουμανικά. Δε θα ξεχάσω ποτέ τη δύναμη και τον θαυμασμό που ασκούσε πάνω μας η Τζέιν Έιρ.

«Αχ, μια τέτοια κοπέλα μακάρι να γίνεις, κόρη μου! Αξιοπρεπής, μορφωμένη, ανεξάρτητη. Και εκείνα τα παλιά χρόνια... Φαντάσου!... Έτσι θα σε αγαπήσει ο κατάλληλος άντρας. Οι άντρες συνδέονται με τις ανεξάρτητες, τις έξυπνες. Η ομορφιά συνηθίζεται και ύστερα φθείρεται. Η καλλιέργεια, η προσωπικότητα, η αξιοπρέπεια εμπνέουν αισθήματα σοβαρά και τραβούν σοβαρές ψυχές κοντά σου. Να τα θυμάσαι, Λου μου, αυτά».

«Έχω εσένα να μου τα θυμίζεις».

«Ακόμη κι όταν δε θα με έχεις, να τα θυμάσαι αυτά».

«Πάντα θα σε έχω!»

«Άνθρωποι είμαστε, ποτέ δεν ξέρεις».

«Αν ποτέ πεθάνεις, θα πεθάνω μαζί σου κι εγώ».

Αγκαλιαζόμασταν, εγώ γελούσα κι εκείνη έκλαιγε.

Τη φωνάζουν Λου από το Λιούμπα, που θα πει αγάπη. Δε γεννήθηκε από έρωτα αλλά έπειτα από πολλαπλό βιασμό. Κι όμως, αργότερα, η δική της ικανότητα στην αγάπη θα ξεπεράσει τα κοινά όρια. Θα χαρίσει, χωρίς καμία αμοιβή, μήτρα και λατρεμένο μωρό σε ξένους, σε άγνωστό της άτεκνο ζευγάρι.

Από το Βουκουρέστι στην Αθήνα και πάλι πίσω, ένα πηγαινέλα απροσδόκητων εκπλήξεων από τους άλλους και τον ίδιο τον εαυτό της.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
p s y c h o g i o s . g r

ISBN: 978-618-01-5940-0

9 786180 159400

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΞ: 31154